

תיקון ליקויים

מס הכנסה — הוצאות המותרות לניכוי

ד"ר שנהי 15, עמ' 61

בשנים האחרונות נתגבשה בנציבות מס הכנסה עמדה, שלגבי בנקים ומוסדות כספיים יש לראות בהוצאות להפצתן של איגרות חוב הוצאות ליצירת מקור ההכנסה, ושאין להתיר ניכוי הוצאות מסוג זה לצורך קביעת ההכנסה החייבת במס. אולם למעשה הוסיפה נציבות מס הכנסה להתיר הוצאות בעד הפצת איגרות, ורק הדגישה בכל מקרה, שאין לראות במתן ההנחה תקדים לעתיד. הביקורת הצביעה על כך, שדרוש להגיע לעמדה ברורה בעניין, אם בדרך של קבלת חוות דעת משפטית מוסמכת, שהנציבות תפעל על פיה בעקביות בכל מקרה, אם בדרך של הבאת מקרה טיפוסי להכרעת בית משפט, ואם בדרך הגשת הצעה לתיקון מתאים בחוק. מכל מקום אין זה תואם את כללי המינהל התקין, שהשלטונות יסרבו לדרישות עד גבול מסוים, ויסכימו לוותר לאחר מכן.

בנובמבר 1964 סירבה הנציבות למלא את בקשתו של מוסד כספי להתרת הוצאות בעד הפצת איגרות חוב, תוך ציפייה, שהעניין יובא בפני בית משפט ושהכרעתו תשמש לשלטונות המס בסיס לקביעת עמדה ברורה בנידון. בפסק דין, שניתן על ידי בית משפט מחוזי בנובמבר 1965, נקבעה הלכה, שהוצאות הכרוכות בהנפקת איגרות חוב של מוסד כספי מותרות בניכוי, מהיותן הוצאה עסקית. נציבות מס הכנסה החליטה לנהוג לפי הלכה זו.

גבייה ותחזיר של הפרשי מכס ומס קנייה

ד"ר שנהי 15, עמ' 71

לפי הוראות פקודת המכס (סעיף 151) חייב יבואן, שממנו לא נגבו מסים מלאים עקב טעות בקביעת המס, לשלם את ההפרש עם דרישת גובה המכס אף אחר שחרור הטובין; חובת תשלום זו היא בלתי מסויגת. הוראות סעיף זה גורמות הפסד ליבואן במקרה שהוא מכר את הטובין במחיר, שחושב על יסוד סכום המכס, שהוא שילם בשעתו. עוד ביולי 1960 הביע בית המשפט העליון את דעתו, שרצוי לתקן את פקודת המכס כך, שדרישת ההפרש תהיה מוגבלת. עד סוף 1964 לא נעשה כל צעד לתיקון פקודת המכס. בנובמבר 1965 הגיש אגף המכס ליועץ המשפטי לממשלה הצעה לתיקון מתאים בחוק.

קצב בדיקתם של מסמכי היבוא — במטרה לגלות טעויות בחישוב המכס — היה איטי מדי: במקרים רבים עברו חודשים, ולעתים אף יותר משנה, ממועד שחרור הטובין עד למשלוח הדרישה לתשלום ההפרשים שנתגלו.

בשנת 1965 חלה התקדמות ניכרת בקצב העבודה: אחוז המקרים, שבהם עברו יותר משישה חודשים משחרור הטובין עד למשלוח הדרישה, מכלל המקרים שנבדקו, ירד

מ-68% בשנת 1963 ל-29% בשנת 1965; עם זאת יש עדיין מקרים, שבהם עברה יותר משנה עד שנדרש היבואן לשלם את ההפרש.

מס קנייה — קביעת מחירים

דו"ח שנתי 15, עמ' 85; דו"ח שנתי 14, עמ' 82

בענף הרהיטים הונהגה ביולי 1960 טבלת מחירים לצורך קביעת המס. מאחר שהמחירים בה היו נמוכים מאלה שבשוק, פורסמה בפברואר 1962 טבלה חדשה, שלפיה הועלו הסכומים הקודמים, באופן גלובאלי, בשיעור של 10% לגבי מוצרים, שהמס עליהם הוא 15% ומעלה, ובשיעור של 5% לגבי המוצרים, שהמס עליהם הוא נמוך מ-15%. מאז לא הוכנסו שינויים בטבלה, אם כי המחירים עלו באופן ניכר מאז נקבעה הטבלה — לגבי חלק מהמוצרים עד כדי 50%.

באוגוסט 1965 פורסמו צווים המבטלים את שיטת הטבלה לגבי מספר מוצרים, ביניהם לגבי המוצרים בענף הרהיטים. השינויים שהונהגו מאפשרים לגבות את המס על בסיס מחירים מציאותיים יותר.

מס קנייה — טיפול בערעורים

דו"ח שנתי 15, עמ' 86

החלטותיו של מנהל מס קנייה, בעניין סוג הסחורה ומחירה ובעניין היקף המכירה לצורך הטלת מס, ניתנות לערעור בפני ועדה של שלושה. לא היה סיפק בידן של שלוש הוועדות, שמנו לצורך זה, לטפל בכל הערעורים שהוגשו. במחצית השנייה של שנת 1964 הועלה מספר הוועדות ל-10. עם זאת לא חוסל הפיגור בטיפול בערעורים, ומספר הערעורים, שהיו תלויים ועומדים בסוף דצמבר 1964, היה 113.

הפיגור בטיפול בערעורים הוקטן במידת מה, ומספר הערעורים, שהיו תלויים ועומדים בסוף דצמבר 1965, היה 98. קצב הטיפול בערעורים עודנו איטי מדי, במיוחד בתל אביב, בה היו תלויים ועומדים בסוף דצמבר 1965 85 ערעורים, מהם 24 מ-1964, 9 מ-1963, ו-4 משנת 1962.

שומות על פי תחשיבים

דו"ח שנתי 14, עמ' 76

כדי שיהיו בידי פקידי השומה נתונים, שבהם יוכלו להיעזר כשהם עורכים שומה לפי מיטב השפיטה לנישומים, שאינם מנהלים ספרי חשבונות, מעבדת היחידה הכלכלית שבנציבות מס הכנסה תחשיבים, הכוללים הנחיות כיצד להעריך את הכנסותיהם של ענפי המשק השונים. בשלושה ענפים שנבדקו — איטליום, מספרות לגברות ושרברבי בניין — היו מקרים רבים, שבהם סטו פקידי השומה מההנחיות שבתחשיבים, בלא שנמצאו בתיקים הסברים לכך או נתונים, שלפיהם נקבעה ההכנסה בשומה הסופית.

במסגרת תכנית העבודה לשנת 1965/66 הוטל על המדור לפיקוח שומות שבנציבות מס הכנסה לבדוק את השומות, שנערכו במספר ענפי כלכלה, ביניהם בשלושת הענפים שזכרו, מבחינת איכות השומה, מילוי ההוראות בדבר הסטאנדרדים האיכותיים, ומידת ביצוען של ההוראות המקצועיות הקשורות בשומה.

ריבית על תשלומי יתר למס הכנסה

דו"ח שנתי 14, עמ' 79

נישומים, ששילמו על חשבון מס הכנסה סכומים מעל המגיע מהם לפי השומה, זכאים, לפי החוק, לקבל ריבית בשיעור 9% לשנה, לתקופה שמתום שישה חודשים להגשת הדו"ח עד תאריך החזרתו של סכום היתר. סכום הריבית, ששולם לנישומים על סכומי היתר, נפל במידה ניכרת מזה, שהיה מגיע להם. לנישומים רבים — במיוחד לשכירים — הוחזרו סכומי היתר בלא תוספת ריבית.

משרדי המס מקפידים כעת על תשלום מלוא הריבית המגיעה על תשלומי יתר; בבדיקה מסורגת במספר יחידות מס לא נמצאו מקרים, שבהם לא צורפה הריבית לסכומי המס, שהוחזרו לנישומים.